

Lp Aivar Kokk

Riigikogu Sotsiaalkomisjon

sotsiaal.ametnik@riigikogu.ee

Tallinn, 22.05.2015

Lugupeetud sotsiaalkomisjoni esimees!

Täname Teid pöördumast Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja (EPKK) poole arvamuse saamiseks seoses võimaliku 1000-eurose alampalga ideega. EPKK liikmeskonda kuuluvad nii põllumajandusettevõtted, toidutöötlemise ettevõtted kui põllumajandus- ja toidusektorile teenuseid osutavad ettevõtted. Konsulteerisime antud küsimuses oma liikmetega, kelle seisukohtade põhjal kujundasime EPKK seisukoha.

Teie poolt saadetud Keskerakonna pöördumises viidatakse alampalga tõstmise vajadusele põhjendusega, et see annaks Eesti elanikele reaalse võimaluse toime tulla viimastel aastatel hüppeliselt kasvanud hindade ja kodukuludega. Pöördumise esitajate sõnul on sissetulekute märgatav ja tuntav tõus vältimatu, et peatada väljaränne, tuua Eestisse tagasi töökohad ja töoinimesed ning taaskäivitada Eesti majandus.

Jagame pöördumises väljendatud muret seoses kvalifitseeritud tööjõu kättesaadavusega nii linna- kui maapiirkondades. Samuti valmistab meilegi tõsist muret inimeste väljaränne Eestist. Üldise kommentaarina märgime siiski, et põllumajandus- ja toidusektori ettevõtete puhul oleks alampalga tõstmisel reaalne mõju ka pöördumises viidatud toiduainete hinnatasemele. Kuna vähemkindlustatud inimeste puhul moodustavad kulutused toiduainetele märkimisväärse osa väljaminekutest, siis ei pruugi alampalga tõstmine ja selle tulemusel toiduainete hindade tõusmine lõppkokkuvõttes täita soovitud eesmärgi.

Kuna antud küsimuse puhul on tegemist kogu ühiskonda tugevasti puudutava otsusega (siseturu ostuvõime, ettevõtete konkurentsivõime välisurul jne), siis enne otsese langetamist on kindlasti vajalik põhjaliku analüüsi läbiviimine. Vastasel korral tekib põhjendatud küsimus, miks alampalk peaks tõusma just 1000 euronit, aga mitte näiteks 500, 750, 1500 või 2000 euronit? Väljakäidud miinimumpalgal peab aluseks olema mingi reaalne arvestus.

Statistikaameti andmetel oli taime- ja loomakasvatuse, jahinduse ja neid teenindavate tegevusalade keskmine brutopalk 2014. aastal 889 eurot ning see on viimastel aastatel jõudsalt kasvanud. Siiski ei küüni täna veel isegi sektori keskmine palk 1000 euronit, miinimumpalgast rääkimata. Statistikaameti andmete puhul (nii põllumajanduses kui ka toidutootmises) peab arvestama sedagi, et statistika hõlmab vaid enam kui 49 töötajaga ettevõtteid, samas on nendes sektorites valdavalt just väikesed (isegi mikro) ettevõtted, kus palgatase on ilmselt veelgi madalam.

Tabel 1: Keskmine brutokuupalk taime- ja loomakasvatuses, jahinduses ja neid teenindavatel tegevusaladel (allikas: Statistikaamet)

	2010	2011	2012	2013	2014
I kvartal	599	634	709	734	806
II kvartal	677	732	783	830	924
III kvartal	672	749	787	849	937
IV kvartal	678	739	817	849	888
Keskmine	657	713	774	816	889
Aastane muutus		8,7%	8,5%	5,4%	9,0%

Antud näitaja väljendab siiski ka vaid tegevusala kõikide töötajate keskmist palka. Kõrgemat kvalifikatsiooni nõudvatel ja vastutusrikastel ametikohtadel (mitte ainult ettevõtete juhtimine, vaid ka teatud põllu- ja laudatöödel) makstakse töötajatele juba täna üle 1000 euro suurust palka, kuid ettevõtetes on terve rida ametikohti, millel töötavate inimeste kvalifikatsioon ja loodav lisandväärtus seda teha ei võimalda. Tegevusala keskmine palk ei väljenda ka piirkondlikke erinevusi palga maksmisel. Piirkondlikud erinevused on seotud nii tööturu olukorra kui ka ettevõtete tegevussuunaga (ekstensiivne vs intensiivne tootmine).

Statistikaameti andmetel oli toiduainete tootmise ettevõtetes 2014. aastal keskmine brutopalk 897 eurot ning ka siin on keskmine brutopalk viimastel aastatel kasvanud. Siiski ei küüni ka toidutootmises sektori keskmine palk 1000 euroni.

Tabel 2: Keskmine brutokuupalk toiduainete tootmisel (allikas: Statistikaamet)

	2010	2011	2012	2013	2014
I kvartal	695	700	745	787	856
II kvartal	725	742	788	852	905
III kvartal	713	729	772	837	906
IV kvartal	710	741	800	865	919
Keskmine	711	728	776	835	897
Aastane muutus		2,5%	6,6%	7,6%	7,3%

Alampalga tõstmine saabki siiski toimuda käsikäes turuolukorra ja ettevõtete reaalsete majanduslike võimalustega. Antud ajahetkel on pakutud lähenemine ajast lihtsalt ees. Leiame, et töötajale tehtavad kulutused peavad olema kooskõlas tema poolt loodava lisandväärtusega. Täna Eestis ei ole ei töötajad ega ka ettevõtete tehnoloogia selline, et ettevõtetel oleks võimalik palgata **ainult** inimesi, kes loovadki igas kuus lisandväärtust minimaalselt 1000 eurot (millele lisandub maksude tasumiseks ja töökoha kulude katmiseks vajalik summa).

Kuigi viimaste aastate arengud põllumajandus- ja toidusektoris makstavate palkade osas on olnud positiivsed, siis viitame siinjuures ka põllumajandus- ja toidusektoris kujunenud keerulisele olukorrale, mis on tingitud Venemaa poolt möödunud aasta augustis kehtestatud impordipiirangutest, drastilistest hinnalangustest toiduainete rahvusvahelistel turgudele (eelkõige piima- ja sealihasektoris) ning Vabariigi Valitsuse ja Riigikogu otsustest vähendada põllumajandustoetusi Eesti põllumajandus- tootjatele (otsus mitte maksta riigieelarvest põllumajandussektori täiendavaid üleminekutoetusi).

Lisaks halvendab meie põllumajandus- ja toidutootmisettevõtete konkurentsivõimet, sissetulekuid ja võimalust töötajate palku tõsta olukord, kus vaatamata Euroopa Liidu ühisele põllumajanduspoliitikale on Eestis makstavad põllumajanduse otsetoetused ka lähema viie aasta jooksul tunduvalt madalamad EL keskmisest tasemest. Samuti on meie tootjate ebavõrdset konkurentsiolekorda halvendanud mitmed riigi otsused, kus erinevalt teistest liikmesriikidest pole EL toetusi kaasfinantseeritud täies mahus või üldse mitte (nt maaelu arengukava riigipoolse kaasfinantseerimise vähendamine sellel perioodil, piimasektori 6,9 miljoni suurusele EL kriisitoetusele riigipoolse osa lisamata jätmine jms). Täiendavat survet avaldab ka valitsuse poolt kavandatav kütuseaktsiisi tõstmine, sh põllumajanduses kasutatavale erimärgistatud diislikütusele (vaatamata sellele, et põllumajanduses kasutatavat diislikütust maksustatakse Eestis juba praegu ca 5,5 korda kõrgema määraga võrreldes EL poolt kehtestatud miinimummääraga).

Ülaltoodud tabelist 1 võib leida ka viiteid põllumajandustootmise sesoonsusele, mis tähendab, et tulenevalt põllumajandustootmise iseloomust ei ole eelkõige põllumajandusettevõtetel (osaliselt ka kalanduses ja toiduainetööstuses) võimalik töötajatele pakkuda võrdses mahus tööd. Sellega seoses on üldjuhul kevadest sügiseni palgad kõrgemad ja talvel madalamad. Eelkõige on sesoonse iseloomuga taimekasvatuse, aga teatud määral ka loomakasvatuse (loomade karjatamine, sööda varumine jne), mistõttu saaks antud juhul aruteludes rääkida aastasest kogupalgast (ja selle põhjal keskmisest kuupalgast). Samuti tuleks miinimumpalga puhul silmas pidada, et osalise tööaja puhul peaks

rakenduma ka osaline miinimumtasu (poole kohaga töötajal on ka pool miinimumpalka). Miinimumpalga arvestuses ei tohiks arvesse minna hooajatööd (nn ajutised töötajad - kivikoristajad, maasikakorjajad jms).

Lisaks põllumajandus- ja toidutootmisele on ilmselgelt sesoonse iseloomuga ka maaturism, kalandus jt tegevusalad. Kalandussektori esindajad avaldasid ka arvamust, et nende sektoris on ettevõtteid, kus töötasud on tunduvalt kõrgemad kui 1000 eurot, kuid kindlasti pole ettevõtetel sellist ressursi, et terves sektoris oleks miinimumpalk 1000 eurot. Samuti erinevad palgad oluliselt piirkonniti, nt kalanduses jäävad Ida-Virumaal ja saartel keskmised palgad 700 euro lähedale.

Viitame ka sellele, et üldiselt peetakse ju töötasude tootlikkusest kiiremat kasvu majanduskriisi üheks põhjuseks. Tootlikkusest kiiremal palgakasvul on mitmeid negatiivseid mõjusid. Kui palgad kasvavad kiiremini kui tootlikkus, siis suureneb inflatsioon, sest ettevõtted soovivad oma kasumimarginaali säilitada. Väikeses ja avatud majanduses vähendab toodangu hinnatõus omakorda riigi konkurentsivõimet. Tootlikkuse kasvust suurem palgakasv suurendab ka tööpuudust, sest ettevõtte ei jõua kõikidele töötajatele kõrgeid palku maksta.

Kokkuvõttes märgime, et praeguses majandussituatsioonis ei näe me võimalust, et kõik töötajad kõigis töökohtades looks nii palju lisaväärtust, et kõikidele töötajatele oleks võimalik maksta 1000 euro suurust miinimumpalka.

Loodame, et antud selgitustest on kasu otsuste kujundamisel.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Roomet Sõrmus

EPKK juhataja